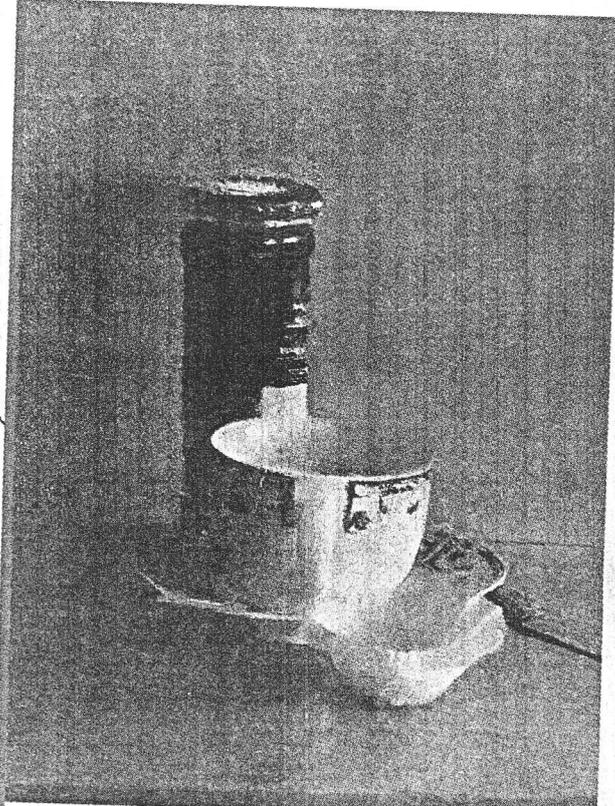

מחוז למסגרת

דרור בורשטיין

דיאלוג דומם

בציורי הטבע הדומם שלה מצליחה נועה שו להגביה חומרים טריוויאליים ובתיים כדי להביא אותם טוב יותר יש להקשיב לדיאלוגים המרכיבים אותם. במקרה שלפנינו, כדאי לשים לב במיוחד למה שאומרת הסכין

שיחה על המשטה. טבע דומם של נועה שו

וה" שלה שוברת, ולתהפך. הסיבה לכך היא שאח"ת הטבעת מוסקת, ובטוחה העולם האופטימי) של הסרט על ערך העזרה ההרדית כגילוייהם של הטוב בעולם, לכן כל מה שמנוגד לערך זה נידון להריסה ולכליה. הצמד גולום-סמייגול נותר קרוע בתוכו, ולכן נשרף; "שני הצריחים" מן הסרט השני (ה" צריח של איינגארד והצריח של מרדור, להבנת) הם פרודיה שחורה על רעיון ה"אחרון", מפני שהדיאלוג והעזרה ההרדית שלהם משמעם תורבו, ולכן בסופו של דבר הם נהרסים; גנדאלף מצליח לבנות אנייארר מתוך הייסוד אניישו, כלומר, ליצור זולת מע"צ כמו כל הירוס את העצמי, וכמהוה כל הרמויות העיקריות בסרט: פרודו, סאם, אראגורן, אייאוויו. המפסק באפשרותו של הדיאלוג כמות עקרונות אגואיסטיים, גם אם הוא נמנה עם מחנה הטובים והאצילים (כמו תיאודון מלך רוהאן), נידון גם הוא למוות בסופו של דבר.

מקדמה זו אני עובר בבת אחת לאסתטיקה שונה לחלוטין: התערוכה "עם כוס ורקי" של נועה שו בגלריה ארטספיס, הכריזת ללת ציורי דיוקן ציורי טבע דומם. ברוב המקרים, ציורי הרוממים של שו עולים על ציורי הדיוקן מכל בחינה, ובהם אתמקד. הציורים הללו מצליחים, באופן מרשים ביותר, להגביה חומרים טריוויאליים ובתיים אל יופי מעודן, דתי, לא ביתי ולא רגיל. יותר מזה, בכמה ציורים הצליחה שו לגאול חומרים תעשייתיים "נחותים" אל קרושה מעודנת. הדבר יפה במיוחד בצירוף אריות האוכל המהיר הסיני הירוקה, על הקיר הימני בגלריה. קופסה זו, שאמני הפופ היו מציינים אולי כ"אמנות", בלי התערבות, או בע"ז זקת הכלפה גרידא, מוארת כאן מלמעלה באופן המייצרים ריבם (בנייחוד הציורים שבהם הקרוש הנוצרי פרנצ'סקו מוקבל את ה"טעימטה", צבעי הצלב, ציורים המייצרים ריבם) היא מכילה הרבה יותר מאורז מוטגון; היא מכתב שמכיל אור.

מורשת ג'ורג' מורנדי גלויה כאן, אם כי שו יוצרת משהו אחר לגמרי מציוריו של המאסטרו (אם ירצה השם אספר כאן פעם על ביקור מפחיר שהיה לי במוזיאון מורנדי בבולוניה). לפחות אחד המופיע כאן הוא בכירור בקבוק שצייר מורנדי, אבל מעבר לציטוט של האובייקט הזה מיישמת שו תחבולה מורנדי אופיינית, והיא ההתייחסות לטבע הדומם כאל מאורע משפחתי. באופן זה, ויש בצירוף האובייקט הזה מיישמת שו תחבולה מורנדי אופיינית, מעין "גננת", שמהווה עוגן של הקומפוזיציה וכמו חולשת על כל מרכיביה. בצירוף שלפניהם זוהי צנצנת הריבה, היוצרת מין הייררכיה של פיקוח כלפי מטה. יש בהעמדה הזו משהו כמעט יועי, שמעין סביבה. הצירוף שלפניהם לגלה לכלי מטבח: הכלים הפתוחים כמו משוועים להתמלא (סגור) מול הכלים הנמכרים (פתוחים); ארגמן הריבה מול ארום שקיק שיישמעו הדיאלוגים המרכיבים אותו; נייר מול נייר, טקסט מול טקסט - כלומר, דיבור. וכמוכן, הסכין, הסכין שעור תבוא אל התה; שקיק חתום מול פתוח; חתום מול טקסט, בו, תבשח בו, טיטול ממנו את לשדו.

המעניין הוא ששי מציינת "אותו ציור" שוב, הפעם בלי הריבה. כלומר, גם לציור הזה כמכלול יש "בן זוג". בבת אחת משתנה כל מערך הכוחות, הצבעים והמשקלים בצירוף. כשצנצנת הריבה נעלמת, והופכת הסכין, באופן פרודוקטלי, לאובייקט יותר מטרדי. כי אם אין מה למרות, לשם מה סכין? או אז מחלחל אל תודעתנו תפקידנו האפשרי באלגוריה הזו - האין זאת כי נועדנו להיות תחליף הריבה, בסבך שיחליף את החומר הארום? הסכין מופנית לעברנו. הכוס עומדת, שותקת, נכונה כבר לקלוט את קילוח הדם, רמנו.

לציוריה הטובים של שו יש איכות "הולנדית" כזו, ללא הפאר האימפריאלי של כמה מצירי הטבע הדומם של הולנד במאה ה-17. ספלי החרסינה שלה מוכתרים את כלי החרסינה של וילם קאלף, בייחוד את ציורו הידוע "טבע דומם עם גביע נאוטילוס" (1662). הצירוף זה נראה לי כתחשיב מורע של הציור שלפניהם (שימו לב לכוס הארומה שם, לקערת החרסינה, לכפית, לסיני הא" דום על הקיר). במובהק, השוני בין ציורי הרוממים של שו לציורי הרוממים שלה הוא ביכולת של הציור לציור דיאלוג, ושיתוף זה תכונן. הדיקונאות שלה, כולם, מסרכים במופגן לקשר עין, נאטמים. ברוממים מתרחשת שיחה על המשטח המצור, ריאל, ושיתוף זה משחררת משהו גם אצל הצופה, מחוץ למשטח המצור, כלומר, מלמדת אותו איך לגשת אל השיור ולהשתתף בו. איך, באמת? אולי כמו סכין אל צנצנת סגורה של ריבה. אבל בערינות: עם הצד של הלהב, וממרחק בטוח.

תערוכה

זמן אמיתי

"זמן תווה 7" (מוזיאון ישראל)

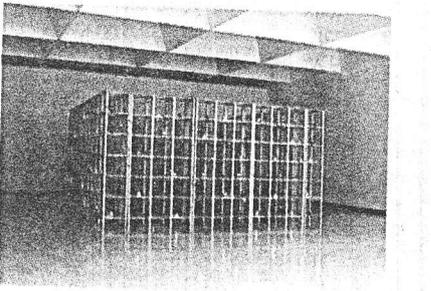
בתערוכה האיכותית והמעניינת "זמן תווה 7" מציג מוזיאון ישראל בפעם השביעית יצירות אמנות עכשוויות בינלאומיות מתוך האוסף שלו, לצד רכי" שות חדשות בטכניקות מגוונות: צילום, ציור, וידיאו ומיצב. אבל אם תערוכות האמנות העכשווית הקוד"ת, "מי מפחד מאמנות עכשווית", הוצגה בליווי הסי" כרים רבים שותרמו להבנה והנאה, לתערוכה הנוכחית לא מצורפים כמעט הסברים, והכל - אמנות עכשווית אינה מתמסרת בקלות לצופים, ונדרמה שבמקרה הזה הסברים מפורטים חיוניים.

בין העבודות בתערוכה המרדורה, המסודרת, האלג"נטית ובעלת המראה הממוכרומטי בולט צילום המס"פנות של ורה לוטר, רכישה חדשה של המוזיאון. התמונה גדולת הממדים במשך שעות רבות, ומציגה מספנה זוהרת כאור נגוהות הנרמית למקדש רבי"עוצ" מה עם צריחים ועמודים. בעבודה זו משמעותיים מאוד האור והצל, היוצרים מראה הנע בין מציאות לחלום. המבנה התעשייתי הופך לנגד עיני הצופים למקום פולחני כמעט, המאבד כל ממשות קונקרטי ומציע נקודת מבט מפתיעה, המפקיעה את המספנות מעולם המציאות לעולם של דמיון. לצד צילום זה תלוי ציור אקריליק יפהפה של ג'ק גולדסטין; רוב הציור הוא רקע שחור, ובמרכזו, בתוך ריבוע קטנטן, נוף נוקטורנלי כפרי ומבנה עם צריחים. כוחה של "זמן תווה 7" הוא בעימותים הקטנים הללו, היוצרים תח"ש ועניין, ומקדיהם את הצילום הענק לציור הקטן, שבשניהם מופיעים צריחים החורגים מעבר למציאות הפיזית ומעניקים תחושה מטפיזית. הצופה חווה שתי מציאויות שונות של נוף המאבד ממשות פיזית והופך לנוף דמוי חלום.

חלק ניכר מהעבודות בתערוכה כבר הוצגו כבר ויאונו בעבר, אך הרבר מאפשר רווקא בחינה מרתקת של האופן שבו הצבה שונה משנה את הרושם שיוצ"רות יצירות אמנות. הרבר בולט במיוחד בעבודה "הפ" רעת ורם" של מונה חאטום, מעין כלוב שבתוכו מוצבות נורות הנדלקות ונכבות לסירוגין ועוצמות שונות, כשהפרעה מכוונת בורם החשמל יוצרת אפק"טים של אור וקול. לעבודה כזו ויוואלי ורגיש חוק מאוד: תחושת פליטות וחוסר אונים לצד אלימות אצור רה, הנובעת מהסורגים, מההפרעה בורם החשמל ומה" צרימה של הסאונד והתאורה. בפעם הקודמת שבה ראיתי אותה הוצגה העבודה בביתן ויסבורד, בחלל התחתון, היה אפשר לראות אותה מלמעלה ומשני צדדיה, והרושם שהותירה היה עז הרבה יותר.

אף על-פי שב"זמן תווה 7" יש לא מעט עבודות טר"בות, הרי שעבודת הווידאו של סטיבן דיו, "דופק", מרשימה וכוללת במיוחד. "דופק" מציגה מה שנראה כמו טקס פולחן המוני בהודו, עם עושר צבעוני וויזוא"לי ודיסוננסים בין רעש ושקט, סצינות המוניות והתי"מקרות ביימי יחיד, ושלווה ומתח ועוצמה. בעבודה יש אלימות וערינות, סצינות קונקרטיות ומראות פסיכדליים, כשהכל מתחבר לרימוי הזוי של ורימה. "דופק" היא עבודה שעואבת את הצופה לתוכה, ומצי"דה לו התבוננות בעולם הנע בין כאוס וסדר, בין מציאות וחלום, בין "דופק" קולקטיבי ופרטי.

הילה שקולניק

אלימות אצורה. "הפרעת ורם", מונה חאטום

dror_borsh@netmail.com